

MÄNGJA TÖÖ

Sündeksari

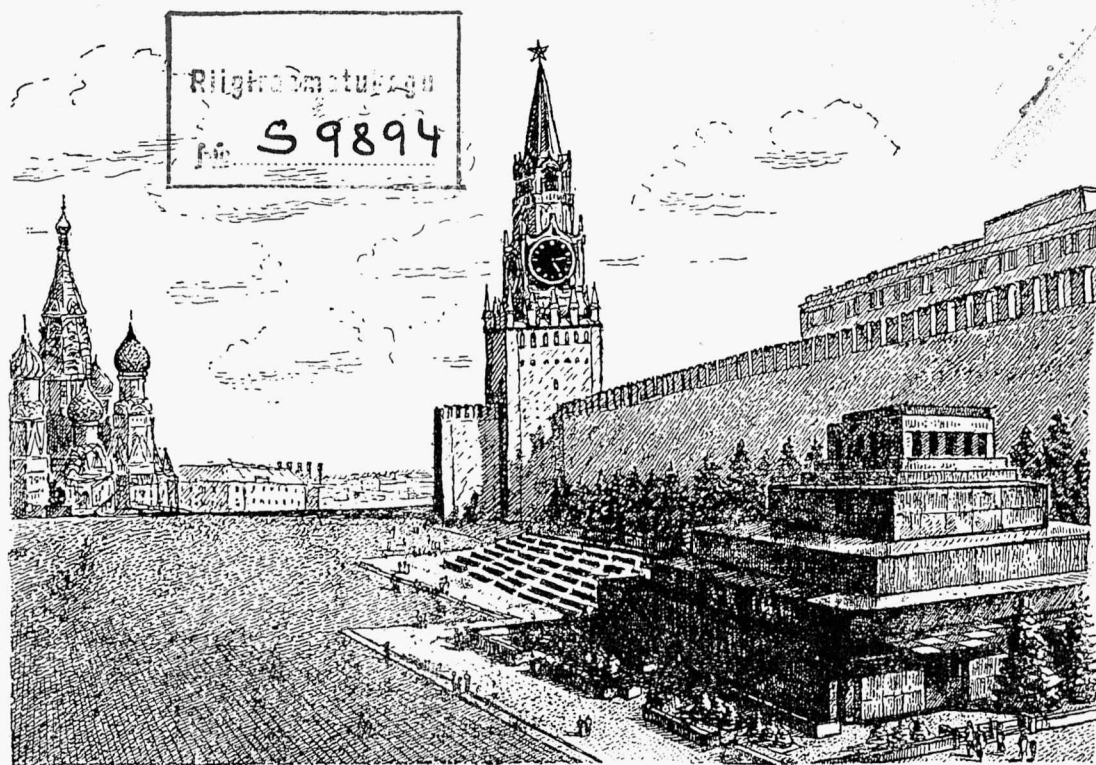

J. Gray

S 9894

Jaanuar 1941.
№1

MÄNG JA TÖÖ

E. Safonova joonistused

Aleks Moskvas

Boris Žitkovi lastejutust „Mis ma nägin“

Me astusime jaamast Moskvasse.

Inimesed muudkui käivad, käivad ja kannavad asju rongist välja.

Ja siis seisavad seal autokesed, aga kaugemal on veel suuremad autod, nagu vagunid. Neisse mahub palju inimesi istuma.

Aga siis lähevad rööpad otse mööda tänavat, ainult hoopis madalakesed.

Neid rööpaid mööda sõidavad vagunid, ainult ilma vedurita. Kolm korraga, ja need ei vilista ega huilga, vaid kõlistavad kella. Ja ka neisse istub palju inimesi sumadanidega, ja lihtsalt, ilma milletagi.

Aga seal kaugemal seisab maja, väga suur, torniga. Ja selle juures veel suur hulk maju.

Aga meie pakikandja ütles:

— Kas teile takso?

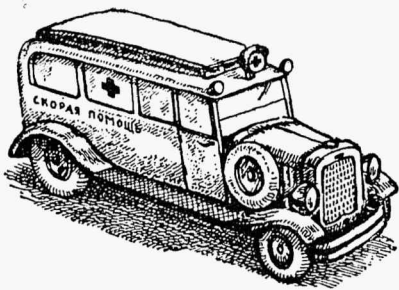
Ema vastas:

— Jaa, jaa! Takso.

Me kõndisime pakikandja järel.

Aga takso — see on auto. Sellesse võib istuda ja see viib su sinna, kuhu sa soovid.

Me emaga istusime. Autos on väikesed diivanid. Aga ees, samuti diivanil, on onu kes juhib.

Ema ütles talle:

— Autojuht! Sõidutage meid — vaadake, siin on aadress!

Ja ta andis autojuhile paberilehekese.

Korraga hakkas autos miski mürisema ja podisema — autojuht pani masina käima. Auto hakkas veerema, aga ümberringi kõik inimesed, ka mina, kartsid, et auto sõidab peale. Autojuht aga muudkui tuutas — aina käratas tuututamisega inimestele peale. Ja me ei sõitnudki peale.

Äkki hakkas meie peale sõitma vagun, ja see kogu aeg helistas kella.

Ema karjatas:

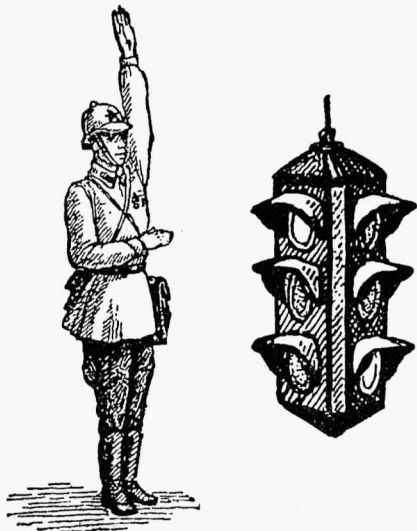
— Autojuht, vaadake — tramm! Peatuge!

Aga autojuht ütles:

— Ärge kartke, kodanik!

Ja me peatusime.

Aga tramm pöördus kõrvale ja veeres teistel rööbastel — hoopis kõrvale ja üldse mitte meie peale.

Kuidas on Moskva tänavail

Majad kahel pool olid kõrged: aina aknad, aknad. Ümberringi helisesid trammid, autod käratsesid igasuguste pasunatega.

Aga äkki hakkas meie taga ulumine!

Ma mõtlesin, et mis seal ikka, aga meie autojuht pööras järsku kõrvale, päris maja seina ääre, jalgtee lähedale, kus kõnnivad inimesed. Ja ta jäi isegi seisma.

Aga see oli päris väikese vaguni suurune auto, mis meist mööda kihutas.

See oli valge ja sel oli punane ristike.

Mina hüüdsin:

— Miks?

Aga autojuht pöördus minu poole ja ütles:

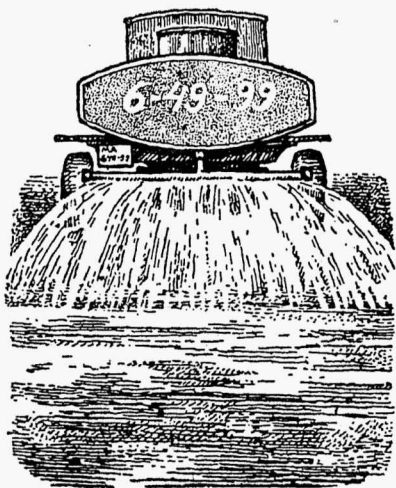
— Esmaabi-auto. Sõideti haige järele. Selles autos on isegi voodi. Vaata, kui juhtub, et lööd oma pea katki, sõidetakse sulle järele ja sind viiakse haiglasse.

Ja me sõitsime jälle edasi.

Me sõitsime, aga meid ei raputanud põrmugi, sest Moskva tänavad on väga siledad. Nagu põrand, ainult mustavärviline.

Ema ütles, et see olevat asfalt.

Siis ma korraga nägin — meie ees sõidab aam. Väga suur, just nagu tsistern. Ja selle tagant voolab vesi, mis pritsib laiali. Ja valab üle kogu asfaldi.

Mina kisendasin:

— Oi-oi-oi! Küll on naljakas! Nii voolab ju kõik vesi välja!

Ja hakkasin naerma. Meelega valjusti.

Rebisin käe ema omast lahti ja hakkasin plaksutama.

Aga ema hakkas naerma ja kõneles:

— Päh, kui rumal sa oled! Seda lastakse meelega nii voolata. Et ei oleks tolmu. Ja et ei oleks kuum.

Me jõudsimme aamile järele ja ma nägin, et see on auto, aga mitte aam. Ja ees oli autojuht, nagu meilgi.

Valgussignaal

Siis meie auto jäi seisma. Ja kõik teised autod jäid seisma, ja tramm jäi seisma. Mina kisendasin:

— Miks?

Aga autojuht ütles:

— Kas näete punast laternat? Valgussignaali?

Ema küsis:

— Kus? Kus?

Ja autojuht näitas sõrmega.

Aga ülal traadil, tänava kohal, meie emaga nägime laternat: see põles punase tulega.

Ema ütles:

— Kas meil tuleb kaua seista?

Aga autojuht vastas:

— Ei. Kohe, näete, sõidavad üle need, kel on vaja sõita üle meie tänava, ja siis sõidame meie.

Ja äkki see läks kollaseks. Aga siis roheliseks.

Ja autojuht ütles:

— Nüüd võib: roheline tuli.

Me sõitsime. Aga kõrvalt üle meie tänava läks teine tänav. Ka seal seisid autod, ja ükski neist ei sõitnud meie peale. Nad ootasid, et me mööda sõidaksime.

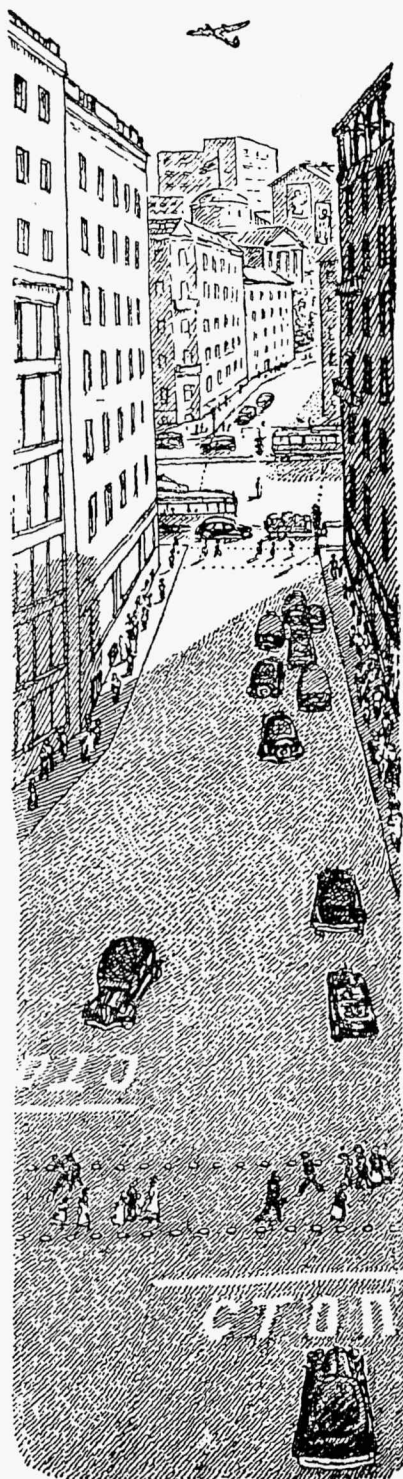
Aga siis läks tänaval latern veel kord punaseks. Ma juba teadsin ning hõikasin:

— Onu, peatuge! Punane tuli!

Autojuht peatus, vaatas tagasi ja lausus:

— Sa oled tubli poiss.

Siis peatusime veel kord, aga mingisugust tuld seekord küll ei olnud. Ja siis ma alles nägin: Väga pikk miilitsamees valges mütsis ja valges pluusis tõstis käe ja hoidis seda ülal.

Siis ta näitas käega, et me edasi sõidaksime.

Niipea kui ta käe tõstis, jäid kõik seisma: autod, tramm ja igasugused aamid. Ja hobused samuti. Ainult inimesed võisid käia.

Miilitsamees — see on kõige tähtsam tänaval.

Aga siis jõudsime suure maja juure.

Me jõudsime võõrastemajja

Maja oli väga suur. Kõrge-kõrge. Autojuht ütles:

— Vaat', olemegi kohal! Võõrastemaja „Moskva“.

Ja meie emaga astusime sisse. Aga seal oli kohe suur tuba nagu jaamaski. Läksime päris nurka, ja seal oli uks. Äkki uks avanex ja sellest väljusid inimesed. Aga meie läksime emaga sealt sisse.

Seal oli väike tuba, hoopis tibatilluke, nagu putka. Ja seal oli väike diivan, ja elekter põles. Ja koos meiega astus sinna onu. Tal olid kuldseid nõõbid. Tal olid pruun pintsak ja pruunid püksid.

Ta sulges ukse, ja ema lausus:

— Kümnes kord, palun.

Aga tema ütles:

— Olge head.

Ja ta vajutas sõrmega nupule. Seal seinal oli neid palju, nagu nõõpe. Ta ainult vajutas, ja kohe rappus toake. Aga ukse oli aknake. Ja sealt oli näha, et me sõitsime üles.

Mina ehmusin ja haarasin ema järele.

Aga ema ütles:

— Ära karda, see on lift. Meid tõstetakse üles.

Aga ma kartsin siiski. Siis peatusime. Onu avas ukse ja ütles:

— Olge head.

Emä küsis:

Ütelge, liftihoidja, kus on sumadanid?

See vastas:

— Ärge muretsege. Küll tuuakse.

Ja liftihoidja astus jälle lifti ja sulges ukse. Ja meie emaga jäime sinna.

Tuba on suur-suur. Põrand hiilgab nagu jää. Ja on väga libe. Ja vaibakesed on põrandal nagu teerajad aias. Ja lilled on põrandal suurtes pottides. Diivanid. Tugitoolid. Ja lauakesed on väga läikivad.

Tornid

Emä ütles, et ma seisaksin aknakese juures ja et ta läheb koos tädiga. Ja nad läksid lauakese juure.

Mina aga hakkasin aknast välja vaatama.

Ja ülalt oli näha, et on väga palju maju, sest paistsid aina katused ja katused.

Aga hoopis kaugel seisis torn. Näis, nagu see oleks tehtud paelakestest. Kõik paistis läbi.

Ma hakkasin torni vaatama, aga siis tuli ema, ja tädi valges põlles tuli samuti. Ja ema ütles, et tuleb minna.

Aga mina ütlesin:

— Miks on niisugune torn? Ja miks ta on tühi?

Tädi ütles, et see on raadiotorn. See koosneb raudlattidest, ja see pole selleks, et selles elada, vaid seda mööda lähivad juhtmed raadio jaoks. Ja see on seal kõige tähtsam raadio. See on selline raadio Moskvast, mis võib kõnelda kogu maailmale. Seepärast see torngi on nii suur.

Emä ütles, et Moskvast on kõik kõige tähtsam ja et kõige tähtsamad inimesedki elavad Moskvast.

Mina ütlesin:

— Kus nad elavad?

Emä ütles:

— Ma ju kõnelen sulle: siin, Moskvast.

Aga tädi viis mind teise akna juure ja näitas veel teisi torne.

Nad olid aga väga ligidal ja olid kivist. Aga tipust olid nad teravad ja päris tipust olid neil tähed.

Ja tädi ütles, et neis tähtedes süüdatakse õhtul valgus. Küll ma õhtul nägevat. Nende valgus olevat punane. Ja siis on seal sein. See ei tõuse mitte otse üles, vaid on hambuline.

Tädi ütles, et selle seina taga on Kremli ja et seal elavad kõige tähtsamad inimesed.

Mina küsisin:

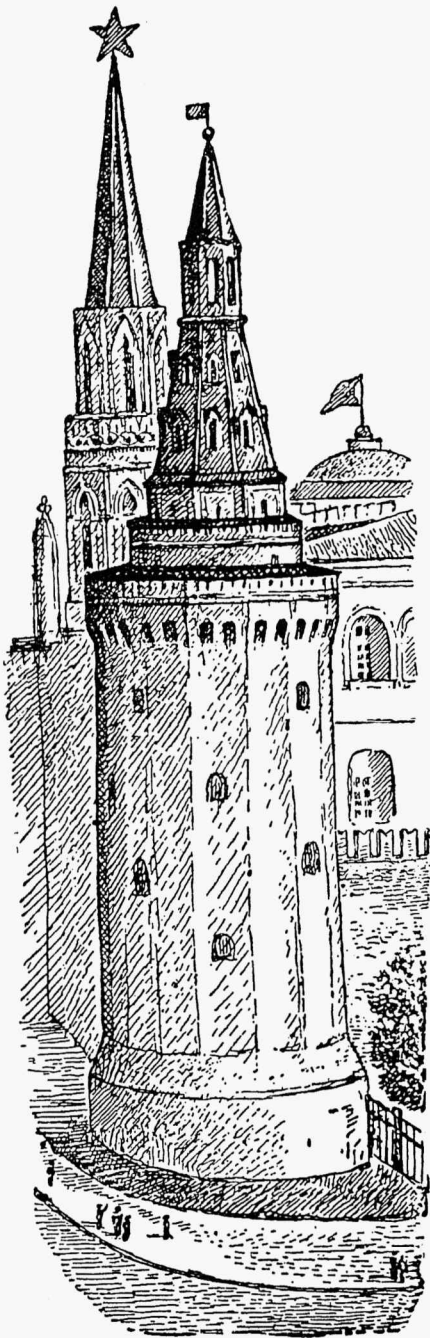
— Kas ka Stalin seal elab?

Emä ütles:

— Aga muidugi.

Siis ütlesin mina, et me läheksime Stalini juure.

Aga tädi ütles, et Stalin töötab ja et teda ei või segada.

Mina ütlesin, et läheme siis teinekord. Aga tädi ütles, et ta ka teinekord töötab. Aga siis hakkasin ma kõnelema, et läheme siis vähimasti sedagi vaatama, kus Stalin elab.

Ma ütlesin, et ma tahan kohe minna. Ja ütlesin, et me läheme tädiga. Me läheme natuke ja olemegi kohal.

Tädi ütles, et ta kohe ei saa tulla ja et ma ärgu jonnigu. Ta ütles, et me mingu nüüd oma numbrisse, aga pärast ema viivat mind Punasele Väljakule ja seal ma nägevat kõik.

Punasel väljakul

Me jõime teed. Aga mina kogu aeg kõnelesin, et ma enam ei taha, vaid tahan, et läheksime sinna, kus on Punane Väljak ja kus on tornid ja nende tipus tähed ja kus elab Stalin.

Emä ütles:

— Rahune juba ükskord. Küllap sa jõuad minna.

Mina aga ei hakanud enam teed jooma, vaid kõnelesin tasakesi:

— Lähme juba! Või muidu ma lähen selle tädiga, kes meid siis tuppa tõi!

Emä sai pahaseks ja ütles:

— Päh, kui võimatu sa oled! Sa ei lase isegi teed lõpuni juua.

Viimaks tõusis emä ja ütles:

— Noh, kus on su müts? Otsi müts üles ja lähme!

Ja me hakkasime riietuma ja läksime jälle mööda koridori, aga siis läbi suure toa, kus istus tädi laua taga, ja siis trepist alla.

Ja siis läksime mööda treppi ikka alla-poole, ikka allapoole. Kuni jõudsim tavanavale.

Emä küsis ühelt sõjaväelaselt, kus on Punane Väljak. See näitas, kuidas minna. Ja me jõudsim sinna varsti.

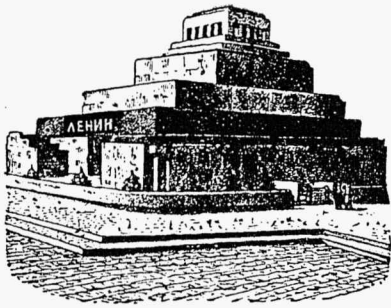
Aga Punane Väljak on suur-suur. Ja seal ongi see hambuline sein ja tornid. Ühe torni tipu lähedale on pandud kell. Sel on kullast osutid ja numbrid on samuti kullast.

Emä ütles, et see on kõige tähtsam kell. Et see heliseb.

Ja kellad hakkasid äkki helisema: pumm-pumm, nii et kajatas kogu väljak.

Emä ütles:

— Vaata, kas nüüd kuuled? See on kell, mis heliseb. Praegu on kell kaksteist. Vaata, mõlemad osutid on koos ja vaatavad ülespoole.

Aga siis ma nägin majakest. See aina läikis, sest ta on väga sile. Ta on nii sile, et ma mõtlesin, et ta on märg. Aga ta ei ole märg, ta on nii siledaks hõõrutud. Ta on kivist, mina aga mõtlesin, et ta on ehitatud kuupidest.

See on väga ilus majake.

Emä ütles, et seda maja nimetatakse mausoleumiks. Ja et seal ei elagi keegi. Aga et kui Lenin suri, siis asetati ta sinna, ja nüüd on võimalik näha, kuidas ta puhkab.

Mina ütlesin:

— Miks ta pandi sinna?

Emä ütles, et kui keegi sureb, siis maetakse ta maha, nii et teda keegi enam ei näe. Aga et Leninit väga armastati, siis taheti, et teda võiks alati näha. Teda ei maetud, vaid ta asetati mausoleumi.

Ma ütlesin, et ma tahan näha Leninit. Emä ütles, et ka tema tahab.

Me läksime mausoleumi juure. Seal on uks. Ja ukse juures seisab kaks püssiga punaarmealast.

Meie emaga ei kartnud ja läksime päris lähedale.

Seal kõndis onu miilitsamees. Emä küsis temalt, kas saab vaadata Leninit. Miilitsamees ütles, et täna ei saa.

Aga mina ütlesin:

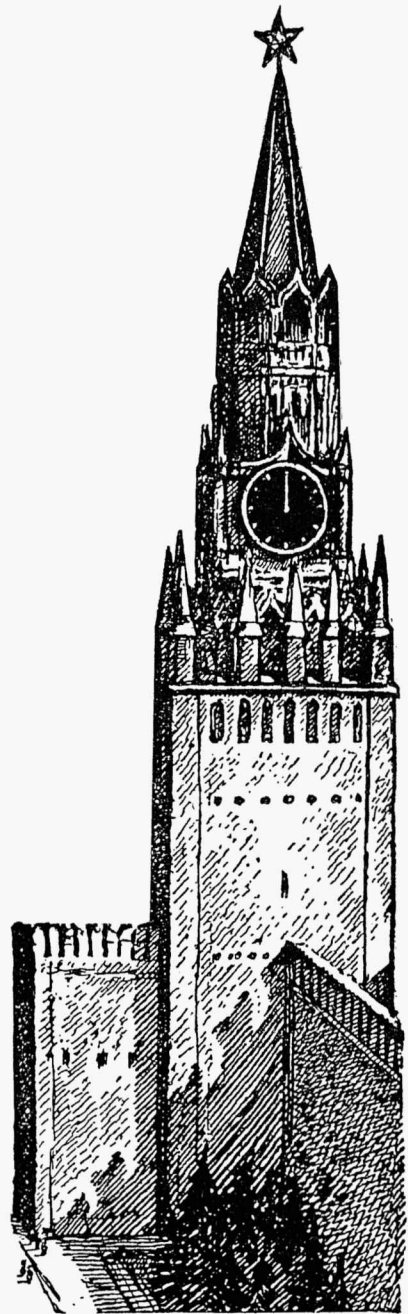
— Miks ei saa?

Onu miilitsamees ütles, et täna on puhkepäev ja et puhkepäeval ei saa, aga et homme saab ja alati saab. Ainult siis, kui on puhkepäev, ei saa.

Meie emaga läksime edasi.

Ma hakkasin vaatama, kus on tähed.

Need olid kõrgel-kõrgel torni otsas, päris tipus. Ma nägin kaht. Need olid punased ja hiilgavad. Ainult need ei põlenud,

sest lambikesi nende sees ei olnud süüdatud. Need süüdatakse siis, kui on pime.

Aga müüri taga oli väga suur maja. Ja seal oli veel igasuguseid teisi maju.

See oligi Kreml ja seal elaski Stalin.

Ja siis läksime tagasi võõrastemajja.

Tipa-Mall kaevab kulda

Valve Saretok

Endel on väikese Tipa-Malle suur vend, ja ta on hea vend. Selle asemel, et väljas teiste poistega mängida, jääb ta sageli koju ja loeb õekesele ette. Tipa-Mall armastab kuulda lugusid, igasuguseid, muinasjutte ja jutte tema taolisist väikesist tüdrukust, lugusid loomadest ja lindudest, ja kui Endlil muud ei ole käepärast, kuulab Tipa-Mall heameelega ka lugusid, mis seisavad kooliraamatuis. Ta ei saa alati küll kõigest aru, aga natuke ikka, ja alati kuulab ta nõnda uutest asjadest. Nii on elu väga huvitav ja Tipa-Mall on väga õnnelik, et tal on nii tubli ja hea vend.

Üle kõige armastab Tipa-Mall siiski ennemuistseid jutte, eriti jutte päkapikumeestest ja muruhaldjaist, sest sellistes juttudes juhtub alati hirmus palju. Päkapikumehed, nood lõbusad ja usinad mehikesed, on talle kõige südamelähedasemad, sest nemadki on väikesed ja armastavad askeldada. Ainult päkapikumehi ei keela keegi, nagu keelatakse sageli Tipa-Malle, kui ta parajasti askeldab, et: „Mis sa ometi peaksid ringi rähkeldama, püsi ometi kord viis minutit paigal!...“ Õnnelike põialpoiste elu huvitab Tipa-Malle sellisel määral, et ta täpp-täpilt teab, kuidas nad elavad ja mis nad teevad. Ta teab, et üks osa põialpoisse kaevab mägedes kulda.

„Miks?“ tahab Tipa-Mall teada. Tipa-Mall tahab alati teada, miks ja kuidas ja kus ja mispärast. Selline on tema teadushimu.

„Põialpoised toovad kulla mägede põuest esile inimeste jaoks,“ seletab Endel muinasjuttu nii hästi kui ta oskab.

„Mis on kuld?“ küsib Tipa-Mall.

„Kuld on metall,“ teatab Endel uhkelt. Aga Tipa-Mall küsib kohe, mis on metall.

Endel, kes päevas peab vastama kümneile ja kümneile Tipa-Malle küsimusile, ohkab veidi. Aga ta on hea, kannatlik poiss ja seletab, et kuld on säärane kollane aine, küllap Tipa-Mall on seda näinud, emal on kuldkell käelgi, ja et see aine on kole kallis, kallim kui miski muu — nii vähimalt teab Endel.

„Aga milleks on inimestel vaja seda kallist ainet?“ ei jäta Tipa-Mall järele.

„Kulla eest inimesed saavad osta, mida nad vajavad, või vahetada seda teiste tarviliste ainete vastu, mida neil ei ole,“ selgitab väsimatu Endel.

„Mida teeksid sina kullaga?“ pärib Tipa-Mall, kes tahab olla põhjalik.

Endel mõtleb.

„Kui minul oleks kulda,“ ütleb ta siis unistavalt, „kulda, mida saaks vahetada raha vastu, siis ma ostaksin endale jalgratta.“

Jalgratas on Endli ammune südamesoov, kahjuks aga on ta sääred sellise riistapuu jaoks liig lühikesed — nii väidavad vähimalt isa ja ema. Ja isa ütleb veel seda, et Endel peab saama vanemaks enne kui ta saab enda kätte kasutamiseks nii hinnalise asja. Aga Endel muidugi on oma meelest vana küllalt saama isiklikku jalgratast ja mõnikord ta lihtsalt ei jõua ära oodata, millal see aeg küll tuleb, et tema vanemate silmis on juba mehe eest väljas.

Tipa-Mall teab sellest soovist. Ta mõistab.

„Ah, kui inimesel on kulda, siis saab ta endale selle eest kõike, mida ta soovib?“ küsib ta veel igaks juhuks.

„Jah,“ vastab Endel, „nii see on.“

„Siis hakkan ka mina kulda kaevama,“ otsustab Tipa-Mall.

Ja õhtul üllatab ta isa palvega, et ostetagu talle labidas.

„Sul on ju väike labidas, Tipa-Mall,“ ütleb isa imestunult.

„Jah, aga see on liig väike,“ kehitab Tipa-Mall õlgu. „Sellest ei ole kasu.“

„Milleks ei ole sellest kasu? Liiva jõuad sa sellega ju küllalt kühveldada.“

Tipa-Mall mõtleb pisut, kas anda välja oma saladus. Aga isa on isa, ja isa võib usaldada.

„Ma tahan hakata kulda kaevama,“ ütleb ta tõsiselt.

„Kulda kaevama?“ naerab isa. „Kust sa selle mõtte oled võtnud?“

Tipa-Mall jutustab talle põialpoistest ja ütleb, et tema tahab ka kaevada kulda, sest siis saab kõike seda, mida süda igatseb.

„Mida igatseb siis sinu süda, väike Tipa-Mall?“ küsib isa ikka veel naeratades.

Oo, Tipa-Mall soovib endale nii mõndki. Kõigepealt ta tahab endale tuletõrjeautot, sest see on nii ilusasti punane ja sel on tore kell, mis kõlab läbi kogu linna, kui auto sõidab, ja siis tahab Tipa-Mall tuhat-miljon muinasjuturaamatut ja terve loomaaia. Terve loomaaia ainult endale.

„Terve loomaaia ainult endale?“ kü-

sib isa. „Aga kas see oleks õige ja ilus, Tipa-Mall, kui sina peaksid terve suure loomaaia ainuüksi endale?“

Tipa-Mall saab aru, et see ei ole õige.

„Ma kutsuksin teisi lapsi ka sinna,“ ütleb ta, häbenenud veidi oma isekust. Ja suuremeelselt ta lisab: „Ma ostaksin ka teistele lastele muinasjuturaamatuid ja... ja jalgrattaid,“ lõpetab ta, mõeldes oma heale sõbrale ja vennale Endlile.

„Noo, kui sa nii helde oled, siis peame sulle küll andma labida,“ muigab isa, ja järgmisel päeval töölt lõunale tulles ta toobki Tipa-Mallele kaasa uue labida. See on tubli labidas, mitte mingisugune mänguasi, aga just paras Tipa-Mallele nelja-aastasele isikule. Väike tüdruk marsib oma uue aardega õnnelikult aeda. Aga nüüd on uus häda. Kust kohast ta küll peaks alustama kaevamisega, et ta leiaks võimalikult pea kulda?

„Arvan, et päris sobiv oleks, kui algaksid suviselt salati- ja redisepeenralt,“ annab nõu ema, kes samuti on tulnud sügisesse aeda.

„Seal kasvab ju ainult salat,“ on Tipa-Mall umbusklik. Ta eelistaks kaevamiseks mäge, sest põialpoisid kaevavad ikka mägedes, kuid mäge ei ole kahjuks kusagilt võtta.

„Praegu ei kasva seal midagi,“ ütleb ema. „See on nii ilus pehme muld, seal leidub kindlasti palju rikkust.“

Kui asi on nii, siis algab Tipa-Mall pealegi peenrast. Teravalt löikab uus labidas kobedasse sügisesse maapinda, — oo, see töö läheb ju üsna hõlpsasti.

Vanemal lõpeb lõunatund, nad lähevad linna läbi aia ja soovivad väikestele tütrele jõudu.

„Kaeva aga ilusasti terve peenar läbi,“ õpetab ema, „muidu ei ole su töö palju tagajärge.“

Ja Tipa-Mall vehib kaevada nii, et higi ninaotsal. Tal on tore ja mõnus olla. Tema näeb vaeva, ja sellest vaevast on palju kasu. Oma töövaeva eest ta saab täita oma südamesoovid ja teha õnnelikuks teisi...

*

Kui vanemad õhtul koju tulevad, peavad nad tüdrikut otsima aiast. Seal kaevab Tipa-Mall ikka veel meeleheit-

likult peenraid. Must muld on aina kohevil, kuhu vaid silm ulatub, ja tüdrukukese näoke on märg. Aga kui ema kummardab lähemale teda vaatama, ta näeb, et see ei ole märg ainult tööhigist, vaid ka pisarast.

„Mis on, Tipa-Mall?“ küsib ema kohkudes. „Sa ju nutad.“

Tipa-Mall viskab labida käest.

„Kõik oli asjata,“ nuuksub ta. „Kaevasin kogu päeva, aga kulda ma ei leidnud. Kõik see suur töö oli päris asjata.“

Vanemad vahetavad pilke. Siis võtab ema Tipa-Malle süle ja läheb temaga tuppa. Isa tuleb porise labidaga järele.

Toas istub ema, Tipa-Mall ikka veel süles, toolile.

„Ei, väike tütar,“ ütleb ta siis tõsiselt, „sinu töö ei olnud sugugi asjatu. Vaata, sellest oli väga palju kasu, et sa kaevasid läbi need peenrad. Nüüd on kõik vanad lehed ja risu ja juurikad ilusasti mulla all ja üle talve saavad nemadki mullaks. See muld on aga palju rikkam ja viljakandvam kui on muld, mille peale on jäetud kasvama

umbrohtu. Nüüd on ema kindel selles, et tuleval kevadel kasvavad tema peenardel palju toredamad ja rammusamad redised ja porgandid kui tänavu. Ja sellest on ometi meile kõigile kasu; Tipa-Malle töö tõi meile määratu kasu.“

„Aga ma ei leidnud kulda,“ ei suuda Tipa-Mall ikka veel ennast lohutada.

„Sinu töö oli kulda väärt,“ seletab ema. „Muld, mis saab rikkamaks sinu tööst, on niisama hea kui kuld, — ta annab uusi väärtusi.“

Tipa-Mall rahuneb veidi.

„Kas siis töö alati on kulda väärt?“ küsib ta.

„Iga töö on kulda väärt,“ vastab ema. „Iga loov töö, mis inimesele annab uusi aardeid.“

Tipa-Mall mõtleb kaua.

„Ma tahan väga palju tööd teha,“ kuulutab ta siis, „ja kui ma suureks kasvan, siis teen ikka rohkem ja rohkem tööd. Mina tahan ka anda teistele inimestele uusi aardeid.“

„See mõte on kulda väärt,“ naeratab isa ja silitab oma väikese tütre pead.

Miks merevesi on soolane

Hiina muinasjutt

Väga, väga ammu elas kaks venda. Vanem vend, Van-Li, oli tugevam ja tegi alati liiga nooremale vennale, kelle nimi oli Van-Su. Kui nad jagasid isa pärandust, võttis Van-Li kõik endale ja Van-Su ei saanud midagi.

Noorem vend elas nüüd oma naisega suures viletsuses. Kui neil enam midagi polnud süüa, tuli Van-Su vanema venna juure ja ütles:

„Vend Li, anna mulle veidi riisi laenuks.“

Aga Van-Li oli väga ahne ja ihne ega annud nooremale vennale mitte terakestki.

Siis läks Van-Su Kollase mere ääre kalu püüdma. Kuid ka siin ootas teda äpardus.

Tühjalt sammub ta kodu poole, pea maas. Korraga näeb: teel maas on veskikivi. „Vahest tuleb veel vaja,“ mõtleb ta. tõstab selle üles ja viib koju.

Tuli koju ja naine küsis:

„Kas püüdsid palju kalu?“

„Ei, kallike, midagi ei saanud. Vaata, leidsin teelt ainult veskikivi.“

„Ah, Van-Su, milleks meile see veskikivi! Majas pole meil ei riisi ega nisu!“

Van-Su pani veskikivi põrandale ja tõukas teda meelepahas jalaga. Veskikivi hakkas korraga keerlema ja soola jahvatama. Ta keerles üha kiiremini ja soola hakkas saama ka ikka enam ja

enam. Mees ja naine olid väga rõõmsad niisugusest õnnelikust leiust. Veskikivi aina jahvatas ja jahvatas. Soola sai juba nii palju, et seda polnud enam kuhugi panna. Ja alles siis, kui Van-Su taipas kivi ümber pöörata, jättis see jahvatamise seisma.

Sellest ajast peale hakkas noorem vend soola jahvatama ja seda müüma ning elas oma naisega külluses. Kui Van-Li noorema venna õnnelikust leiust kuulda sai, oli ta talle väga kade. Ta tuli Van-Su juure ja ütles:

„Vend Su, laena mulle oma veskikivi.“

Nooremal vennal polnud põrmugi tahtmist kodunt välja anda oma kallist leidu, kuid ta ei julgenud siiski vanemale vennale vastu hakata. Ja ta andis talle veskikivi. Ainult ta ei ütelnud talle, kuidas kivi jälle seisma panna.

Vanem vend tõi kivi oma koju ja tõukas teda jalaga. Kivi hakkas kohe keerlema ja soola jahvatama. Üha kiiremini ja kiiremini jahvatas kivi ja soolakuhi aina kasvas ja kasvas. Kogu maja täitus soolaga kuni katuseni. Kivi aga jahvatas edasi ja soolakuhi ähvardas juba maja lõmastada: seinad aina pragunesid.

Vanemal vennal hakkas hirm oma maja pärast ja ta tõukas veskikivi majast välja. See veeris edasi ja kukkus merre.

Kivi keerleb meres tänaseni ja jahvatab soola ikka edasi. Seepärast ongi merevesi alati soolane.

Konn - kitsipung

Järvekaldal elas konn. Kord väljus ta oma majast ja läks — hüppadi-hüppadi! — jalgutama. Hüppadi-hüppadi! — ja ta oligi eksinud.

Otskui õnnetuseks sattus ta sipelgate teele. Need jooksid hulgana talle turjale, hakkasid tal ümbertringi kinni.

— Oi, oi! — laskis konn nutu lahti. — Ai, ai! Kas teil pole häbi eksinut hammustada, näljaselt verd imeda?

Sipelgatel hakkas tõesti häbi. Nad kummardasid vabandades konna ees ja ütlesid:

— Väga lugupeetav konn! Olge nii lahke ja tulge meile külla. Maitske meie toitu ja maitske meie mõdu.

Konn nõustuski kohe ja läks sipelgatele külla. Mida ta seal sõi, ta ei mäletanud hiljem. Millest ta pidulauas vestles, ka ei mäletanud, sest ta oli joonud väga palju magusat mõdu. Hommikul pärast ärkamist palus ta üht sipelgat:

— Ole nii hea, roni ühe rohukõrre otsa ja vaata, kus pool on minu kodu.

Sipelgas ronis koguni puu otsa ja hüüdis sealt:

— Näe, seal vasakul läigib sinu järv! Kui sa tahad, saadan sind sinna kõige otsemat teed mööda.

— Ah kui armas sa oled! — rõõmutses konn. — Lähme, lähme! Ma kostitan sind selle eest hästi.

— Ei, nii see ei lähe! — vastas sipelgas. — Üksi ma küll ei tule. Meie kõik koos söötsime ja jootsime sind eile. Kui sa tahad, siis kutsu meid kõiki enda poole külla.

Ja konn kutsuski kõik sipelgad endale külla. Konn — hüppadi-hüppadi! — ees, sipelgate parv ojana järel, nii liiguti järve poole. Kõik sipelgad, niipalju kui neid oli selles, teises, kolmandas, neljandas, viiendas, kümnendas ja... veelgi mitme-mitmekümnendas pesas — ruttasid konnale külla.

Viimaks jõuti järve kaldale. Seal ütles konn sipelgate määratud parve vabandates:

— Teie, sipelgad, oodake siin veidi. Ma lähen ise üksi ees, et pidulauda korraldada.

Konn hüppas vette ning kadus järve.

Sipelgad ootasid päeva, ootasid teise, kolmanda, aga konna polnud ikkagi veel näha.

Seitsmendal päeval sai sipelgate ema vihaseks ja ütles:

— Nii see enam edasi ei lähe. Siin konna piduroogasid oodates võime kõik nälga surra!

Ta tõmbas siis oma vöö pingule ümber keha ja läks ära koju. Samuti tegid ka kõik teised sipelgad ja pöördusid metsa, igaüks oma pesa poole.

Sellest ajast saadik on kõik sipelgad keskelt peenikeseks nõõritud kehaga.

Kuuti talv

Rõõmuhääled maha mattis
suvel rõkkav laas.
Sinitaeva kinni kattis
hahkjas pilvekaas.

Norutades vahib näljas
vares raagus puul.
Jookseb üle kuhtund välja
tuhisedes tuul.

Avab luugi pilvesagar —
langeb lumivill.
Joonistajaks külm on agar —
aknal lumilill.

Lumi saja pehmeks vaibaks
üle maa ja vee.
Ats toob kelgu välja aidast —
juba talitee.

Kostab naer ja jutuvada
kohe koplimeält.
Kas seal väikseid jalgu sada
sibamas ehk näed?

Aga kõigest Ats ja Kusti,
Mannike kui nelk.
Manni sõidab, jookseb Musti,
keereldes lä'eb kelk.

Punapõski, silme sära,
õhk on hõiskeid täis.
Atsi, Kusti ja Manni päralt
kogu maailm näib.

Ja siis vaevu välke käsi
kelgu mäele toob.
Tegu, tahe ei neil väsi —
mäng tööks tahtmist loob.

Haige nukk

Ükskord haaras Karja-Muri
suhu Malle nuku.
Pures nukku hammas kuri —
Malleke kurb-kuku.

Nukk on voodis, laual rohi;
valvab väike Malle.
Õue minnagi ei tohi —
mure tuli talle.

Malle teab ju: haigust halba
põdes talvel tema.
Voodi ees siis üha valvas
päevad, öödki ema.

Nukk ju rääkida ei oska,
Mallekesel' häda.
Kuri Muri. Ta tõi tuska,
nukul' tõbe seda.

Ema tuleb. „Astu tasa!“
palub väike Malle.
Käi ja räägi ikka tasa,
haige nuku lalle!“

Ema Mallekest siis paitab:
„Ajan tõve õela.“
Kohe nuku terveks aitab,
võttes niidi, nõela.

J. PALM

Miks uisud liuglevad?

Uisud liuglevad seepärast, et jää on sile — nii on Peeter kuulnud. Peeter astus siis uiskudega klaasile, mis on ometi jääst siledam, kuid uisud enam ei liuefnud. Miks?

Uisud liuglevad sellepärast, et jää sulab raskuse all. Uiskude liiklemisel jääs tekib uisutera ja jää vahele õhuke veekiht. Vesi on uiskudele sama mis määre ratastele, võimaldades uisuteral liuelda. Uisutera all tekkiv veekiht on aga niivõrd õhuke, et ta kohe uuesti ära külmab — nii näemegi uisutamisel, et jääle jäävad aimult valkjad uiskude jäljed, jooned.

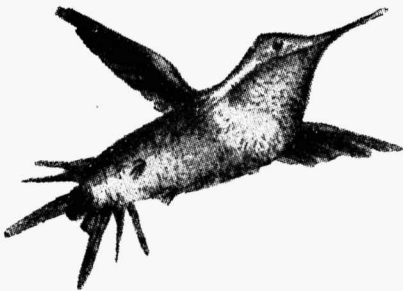
Pakase ajal uisud ei liugle kuigi hästi. Seda teab iga uisutaja.

Nende ridade lugemise järele ei Peeter ega keegi teine ei püüagi enam uisutada klaasil, nii sile kui see ei näi ka olevat.

Miks lumi krudiseb?

Püüdke kinni üks lumehelbeke ja silmätsege teda tähelepanelikult. Te näete, et see ilus lumetäheke koosneb paljudest väikestest kristallikestest. Nii väikesed kui need kristallikesed ka on, murdues nad ometi praksatavad. Kui murdub üks kristallike, siis praksatusheli on niivõrd väike, et meie kõrv seda ei kuule. Kui aga palju sääraseid kristallikesi murdub ühe korraga, siis need paljud praksatused ühtekokku muutuvad kuuldavaks. Siis öeldakse, et lumi krudiseb.

Kõige väiksem lind

Kõrval pildil näete üht linnukest tema elu suuruses — ta on täpselt niisama suur kui see pilt. Seda imepisikest linnukest nimetatakse koolibriks. See lind on väga ilus — värvilt roheline, kaelake roosa. Ta elab Lõuna-Ameerikas ja toidab end pisitillukeste putukate ja ämblike söömisega.

RASKE KARISTUS

Erik Nõorme jutustis

Helle oli seitsme-aastane tragi tüdruk. Ta oskas juba ammu lugeda ja üks-kord-üks oli tal peagu niisama hästi peas kui kümneaastasel vennal Valtril, kes käis algkooli teises klassis. Hellel oli palju sõpru. Ta sai hästi läbi kõigi omavanuste poiste ja tüdrukutega, kes elasid samas tänavas, kus Hellegi. Suvel mängiti üheskoos ligidaloleva kuusemetsa all mitmesuguseid mängu — kekskasti, peitust ja muud. Talvel aga lasti liugu Männimäelt, nii et lumejuga oli järel.

Kõige paremaks sõbraks Hellele oli aga Jürka. See oli hundikoer — nii suur, et kui ta tõusis tagumistele kappadele, oli ta mehe pikkune. Jürka oli tark koer, kes oskas teha mitmesuguseid kunsttükke, ja lastega sai ta eriti hästi läbi. Ta jooksis nendega alati ühes, haukus rõõmu pärast ja oli kõigile heaks kaaslaseks.

Varem oli Jürka peremeheks olnud Helle vanaisa, Saarekuru metsavaht. Tema oligi õpetanud koerale igasuguseid tarkusi ja vigureid. Kui vanaisa suri, toodi Jürka linna. Jürka oli peagu niisama vana kui Hellegi. Isa näitas tihti, kui väike oli siis Jürka, kui Hellegi oli alles pisike, nii pisike, et ei osanud veel käiagi. Varem küsis Helle niisugustel kordadel isalt ikka:

— Aga, isa, millal koerapojad käima hakkavad?

Nüüd ta seda enam ei küsi, sest ta teab, et koerad hakkavad pärast sündimist kohe käima. Keegi ei õpeta neid. Samuti ujuvad nad kohe, kui nad esimest korda vette visatakse. Inimene aga peab nii ujumist kui ka käimist õppima. Veel seletas isa, et koerapoeegadele tulevad silmad pähe alles paar nädalat pärast sündimist. Sedagi ei teadnud Helle varem.

— Küll aga isa on tark, — imestas Helle, — missuguseid huvitavaid asju ta teab.

Kui Helle sai vanemalt midagi paremat, siis jagas ta seda ikka Jürkaga. Viimane oli selle eest väga tänulik, istus Helle juure ja lakkus tal käsi. Kui Helle kukkus põlve veriseks või kriimustas kätt, ka siis lakkus Jürka katkist kohta ja see paranes ruttu. Ema ütles ikka, et koera lakkumine parandab haava kiiresti. Kassi suu olevat „kihvtine“, teda ei võivat lasta lakkuda. Kassi keel on ka kare, nagu okkaline, ja Hellele ei meeldinudki, kui kass lakkus ta käsi.

Jürka oli isegi nii tark, et ta tõi ajalehe ilusasti koju, kui isa läks ajalehte ostma ja võttis Jürka kaasa. Samuti tõi ta koju ema turukorvi, kui ema oli kõik tarvilised kaubad turul ostnud. Ta oli nii kohusetruu, et ta ei nuuskinud niisugustel kordadel tänavanurkadel, nagu see on koertel üldiseks kombeks.

Ükskord aga juhtus Jürkaga siiski viperus. Ema läks turule ja Jürkagi lonkis temaga kaasa. Ema ostis turukorvi mitmesuguseid kaupu täis, andis korvi sanga Jürkale hammaste vahele ja ütles:

— Vii nüüd korv korralikult koju!

Jürka kuulis sõna ja läkski liputades pika sabaga mõlemale poole. Ta oli käinud juba hulga maad ning jõudis kodutänavasse, kui nägi, et koerad müravad kolmnurksel rohuplatsil. Seal oli neid mitu tükki — tuttavaid ja võõraid. Jürka tundis puusepp Vinkeli suurt krantsi Ralfi, aedniku Tuksi ja raudteelase kräsukarvalist Poissi. Teised kaks koera olid võõrad.

Nähes koeri juba kaugelt mõtles Jürka neist tähelepanematult mööduda. Põlastusega vaatas ta hullavate koerte poole, kes tööpäeval paremat teha ei osanud kui ainult haukuda ja ringi joosta. Isegi siis, kui aedniku Tuks ta juure jooksis ja Jürkat veidikeseks enda seltsi kutsus, ei teinud Jürka sellest välja. Puuseppa Ralfi ja raudteelase Poisi kutse peale ta juba seisatas ja vaatas tagasi, kas perenaist on näha. Ta ei näinud aga kedagi.

— Võiks ju veidi ringi joosta, — mõtles Jürka ja pani korvi maha. — Kui tuttavatega kokku saadakse, siis viidetakse ikka koos aega.

Tal tuli aga kohe meele, et ta peab ju kiiresti koju minema. Ta võttiski korvisanga uuesti suhu, et edasi sõrkida, aga samal hetkel kordas aedniku Tuks kutset. See mõjus. Jürka laskis

korvisanga jälle lahti ja jooksis seekord teiste juure.

Tore oli võidu joosta ja üksteist taga ajada. Ta imestas, kui väle oli see kollane rebasemoodi koer, keda ta ei tundnud. Jookse nii kiiresti kui suudad, ikka teda kätte ei saa. Vahel jäid ta sammud küll aeglasemaks, kui aga Jürka hakkas kiiremini jooksuma, lisas võõraski koer hoogu.

Jürka oli hulk aega joosnud ja naljatlenud. Kui tal teele mahajäetud turukorv jälle meele tuli, vaatas ta kohe sinnapoole. Ta süda pidi seisma jääma. Turukorvi katnud paber oli kohevile kistud. Korvist mõni meeter eemal lamas teine võõras koer, kes esiti oli ka koos teistega hullanud. Sel koeral oli lambalihatükk käppade vahel ja ta pures seda suure isuga. Vahetevahel vaatas ta luuravalt mõlemale poole kõrvale. Jürka tundis kohe, et see oli sama lihatükk, mille tema perenaine turult oli ostnud.

— Oh sa varas! — haukus Jürka. — Ma sulle veel näitan!

Ja ta jooksis vihaselt urisedes võõra koera poole. See märkas Jürkat õigel ajal, kahmas lihatüki maast hammaste vahele ja jooksis eest ära, ise hirmul. Varsti saigi Jürka lihavarga kätte, sest see ei joosnud kuigi kiiresti. Lihatüki kättesaamine ei läinud aga siiski nii kergesti kui Jürka seda lootis. Teine koer oli peagu Jürka tugevune ja kait sis oma saaki küünte ja hammastega.

— Jürka, kus korv on?

Jürka ehmus. See oli ju perenaise

hää. Ta laskis lihatüki otsast lahti ja vaatas: perenaine tuli kiirel sammul lähemale. Siis vaatas ta turukorvi poole. Seal nägi ta veel üht võõrast väikest taksikoera, kes oli turukorvist porgandi kätte saanud. Aedniku Tuks, kes oli alles noor ja väga vallatust täis, veeretaskaalikat enda ees. Kord andis ta sellele müksu ninaga, siis lõi jälle käpaga ja jooksis veerevale kaalikale haukudes järele. Rohkem ei jõudnudki Jürka tähele panna, — ta tundis perenaise kätt oma tugevast turjast kinni haaravat.

— Kus on turukorv? — käratas kuri hää. Nii kurjana polnud Jürka perenaist veel kunagi näinud ega kuulnud. Ütelnud need sõnad, nägi perenaine isegi turukorvi. Seda oli põhjalikult tühjendatud.

— Tule koju! — ütles perenaine lühidalt ja niisama kurjalt, kui enne. Jürka teadis, et see asi hästi ei lõpe. Talle tuli meele, kuidas kingsepp Liist oli kord oma koera karistanud selle eest, et see oli kanu hirmutanud. Küll see vemmäl võis valus olla, millega kingsepp oma koera oli nuhelnud.

— Ega minulgi paremini lähe, — mõtles Jürka kurvalt.

Ta võttis korvi ja lonkis perenaise ees, saba sorgus, kõrvad lontis.

Toauksel jooksis Helle emale vastu.

— Kas mulle ka midagi töid? — küsis ta. Siis aga nägi ta tühja turukorvi.

Ta ei saanud aru, miks ema täna tühja korviga koju tuli. Muidu oli korv ikka täis olnud, ja ka tema jaoks oli seal midagi head leidunud.

Kõige rohkem tegi Jürkale haiget just ta hea sõbra Helle pettumus. Pisar veeres tal silmist, sest ta oli ju heasüdameline koer.

Ema seletas Hellelegi, millise ulakusega oli Jürka hakkama saanud. Ta lisas veel juure, et saadab koera maale onu

Augusti juure. Siis muutus Helle kurvaks. Ta võttis Jürkal kaelast kinni ja noomis teda põhjalikult, et ta nii rumal oli olnud. Hellel endal jooksid pisarad üle palete. Jürkal oli nii piinlik, et ta oleks parema meelega maa alla vajunud. Ta ei julgenud ei perenaisele ega Hellele silmi vaadata.

— Aitab talle sellest noomimisest, — ütles lõpuks ema, kes tahtis hakata lõunat valmistama ja kellele Helle ning Jürka olid jalus ees.

— Ega sa ometi ei saada Jürkat maale? — küsis Helle lõunalauas.

— Ema ei olnud enam kuri, ehkki ta vastas:

— Maale saadan Jürka ikkagi. Mis me nii suurest koerast peame, — ta sööb palju ja teeb veel pahandusi ka.

Hellele jäigi arusaamatuks, kas ema rääkis tõejuttu või tegi nalja. Kui aga ema õhtul isalegi seda juhtumit jutustas ja kui nad siis kõik üheskoos naersid, oli Hellele selge, et Jürka jääb linna.

— Kindlasti ei oleks tal maal nii häid sõpru kui siin, samuti ei leiaks mina siin teist nii head sõpra kui on Jürka, — arutles Helle.

Karistada sai Jürka siiski. Ema ei lase enam tal turukorvi koju tuua. Kui Jürka seda niutsatades palub, ei tee ema temast väljagi. Ema ei usalda enam Jürkat.

Hellegi teab, kui halb on sel elada, keda ei usaldata. Isa on talle sellest mitmel korral rääkinud. Helle leiab, et Jürka karistus on üsna raske. Jürka ise aga teeb kõik, et perenaise usaldus tagasi võita ja jällegi võida turukorvi kanda.

Hiina kirjamärgid

Kõik õpilased tahavad saada etteütluse eest alati „väga head“. Vigadeta kirjutamiseks peab oskama aga hästi grammatikat. Meie tähestikus on 23 kirjatähte. Iga õpilane peab teadma, kus ja kunas iga kirjatähte kasutada. Mõnigi õpilane armastab öelda, et küll on etteütluse kirjutamine raske. Aga mis siis teha, kui meil kirjamärke oleks 23 asemel näiteks koguni 3000? Kui raske oleks siis etteütlust kirjutada vigadeta!

Hiinlastel on tähtede asemel erilised kirjamärgid, hieroglüüfid (nii nimetatakse vanade egiptlaste piltkirja). Ja kirjamärke pole hiinlastel mitte 23, nagu meil kirjatähti, ka mitte 230. Hiinamaal juba kümne-aastane õpilane peab teadma 7000 kirjamärki! Ajalehe lugemine on hiinlasele alles siis hõlpus, kui ta tunneb vähemalt 10.000 kirjamärki. Praegu on hiinlastel üldse ligemalt 45.000 kirjamärki. Ja iga aastaga kasvab nende arv. Iga uue sõna kohta ilmub neil kohe ka uus kirjamärk selle ülleskirjutamiseks.

Hiina keeles tähendab see märk koera

Talvine ennelõuna

Ralf Parve

Homnikul, kui Aadi ärkab,
heidab pilgu aknast õue
— mõnus tunne kerkib põue,
sest ta läbi ruudu märkab:
täna väljas ilm on sula!

Räästas vete vilgas vula
kutsuks nagu mängima.
— Hüvasti nüüd süngiga,
sest et aega väga vähe!

Karvamüts, see kiirelt pähe,
kaela sall ja palit selga,
ei siis Aadi külma pelga.
Täna saab veel palju lusti!

Ees on juba Mikk ja Kusti,
naabri Väino, väike Mihkel
— kõigi meeled üsna kihkvel.
Kelgud paisatud on hange,
lumesõda toimub kange.

Valmis juba kantsid, vallid,
muudkui vuhisevad pallid!
Varsti algab tormijooks,
olgem valmis hirmsaks hooks.

Aadigi ei seista tihka
— eks ju ta'gi kaasa ihka
selles sõjamõllus lüüa.
Viu ja vops! — vaid pihta püüa!

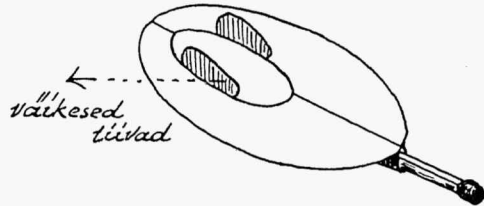
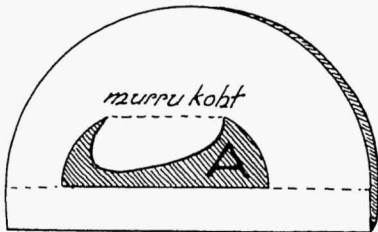
Aga varsti kõik on väsind,
langeb rammestunult käsi
— vaikselt muutub äkki õu.
Mis on lahti? — Peetaks' nõu.

— Sõda, see on juba peetud,
vaenlane saand lüüa neetud
— aga sellest siiski vähe.
Tuleks mõte uus nüüd pähe.

„Teeme õige lumetaadi!“
arvab viimaks meie Aadi.
Aega ei saa viidetud,
nõu saab õigeks kiidetud.

Ja kui lõuna jõuab kätte,
sirgub väikste poiste ette
üsna tüse lumest mees,
ninaks priske porgand ees.

Väike lennuk

Murra tavalise vihu või joonistamis-paberi leht kahekorra. Sirkli abil tõm-
ba lehele pool ringi, nagu näed esimesel
joonisel.

Lõika see poolring välja. Umbes
poolringi keskele joonista väljalõige;
see osa on joonisel viirutatud ja märgi-
tud tähega A. Ka see osa lõika välja.

Nüüd murra tiivad kahelle poole, väi-
kesed tiivakesed aga üles — ja sa saad
ringikujulise lennuki. Lennuki otsa
kleebi tulitikk.

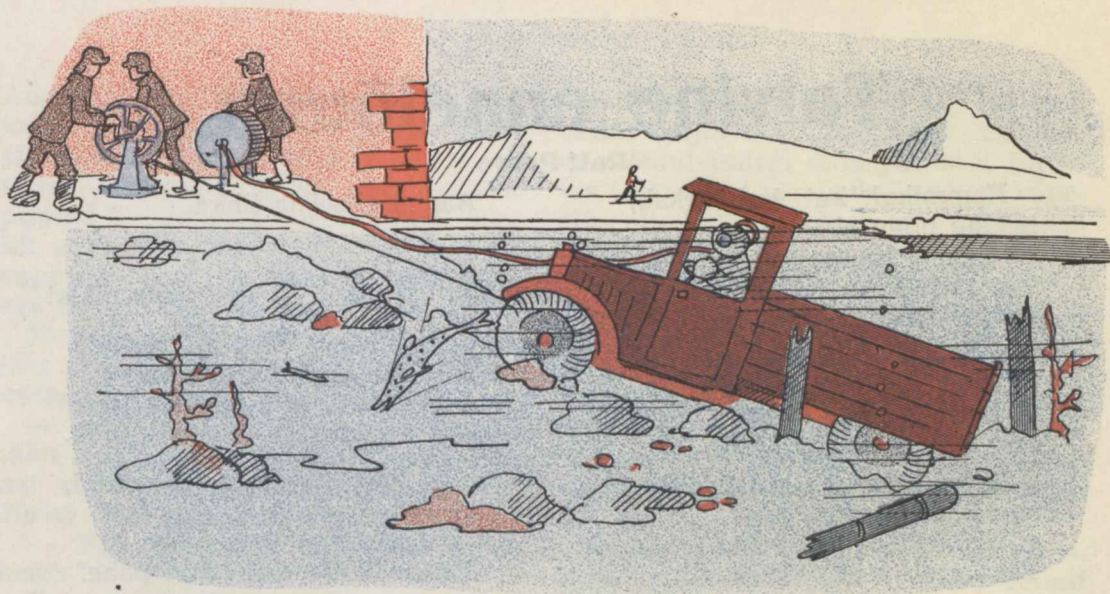
Lennutamiseks võta oma töö kahe

sõrmega alt kinni, tõsta üles ja lase
langeda tikuotsa suunas.

Ilusasti ja voolavalt lendab lennuk
üle kogu toa — muidugi siis, kui sa
selle hästi oled meisterdanud.

Lennu parandamiseks reguleeri tiku
pikkust (asetust) ja väikeste tiibade
seisu, kuna need mõlemad annavadki
lennukile voolava ja kindla lennu.

Tee neid lennukeid mitmes suuruses
ja sa kindlasti ehitad sellise, mis val-
mistab sulle oma sujuva lennuga palju
rõõmu.

VEOAUTO JÄÄAUGUS

Andrei Šmankevitš'i järgi

Jääga kaetud jõel sõitis veoauto raske koormaga. Otse silla lähedal mõranes aga jää ja auto vajus vette. Autojuht jõudis veel oma kohalt välja hüpata, kuid auto vajus jõepõhja.

Seisab juht õnnetuskohal ja vaatab nukralt vette, kust veel veidi auru üles tõuseb. Vaatab ja vaatab ega tea, mida ette võtta. Mitmed töölisel rutatasid lähemale.

— Vaja tuukrid kohale kutsuda, nad toovad masina jõest välja, — andis keegi nõu.

Juht muutuski rõõmsamaks, ruttas tuukritejaama ja tõi tuukrid kohale.

Pakane oli vali — kraadiklaas näitas 25 pügalat alla nulli. Selleks ajaks, kui tuukrid kohale jõudsid, oli vesi uuesti jäätanud ja polnud enam aukugi näha, mille oli teinud veoauto. Üks tuukritest riietus tööülikonda. Autojuht võttis kangi ja hakkas jäässe auku raiuma, et tuuker jõepõhja pääseks.

Ta töötas väga kiiresti, et masinat rutemini kätte saada.

Kui auk oli valmis, laskus tuuker kohe jää alla. Jää all oli selge ja puhas. Päike paistis nagu läbi valge mattklaasi. Tuuker vaatas alla veepõhja — otse tema jalgade all oli näha musta auto kogu.

— Andke järele! — hüüdis tuuker.

Pidet anti järele ja tuuker laskus auto juure. See asetses jõepõhjas ratasatel. Tuuker hakkas kohe koormast kive välja loopima, et auto raskust kergendada. Maapinnal tuleb end suurte kivide tõstmisel tublisti pingutada, kuid tuukeril läks see töö ülikergesti — vees on kivid kergemad. Nii loopis ta kõik kivid jõkke, tõusis veepinnale ja ütles:

— Jääle meie masinat tõstma ei hakka, ta võib uuesti jääst läbi murda. Veame parem ta põhja mööda kaldale välja. Juht võttis uuesti kangi pihku ja hakkas jääd raiuma. Jää oli aga nii

kõva ja paks, et autojuht oleks suutnud vaevalt midagi ära teha.

Ta võttis siis dünamiidipadruni, aetas selle jää alla, süütas süütenööri ja jooksis koos teistega kaugele eemale. Korraga kõlas kõrvulukustav mürakas ja jäässe tekkis säärane avaus, et vea kas või terve maja vee alt välja.

Tuuker võttis siis terastrossi ühe otsa ja laskus uuesti jõepõhja auto juure. Teise trossiotsa kinnitas juht aga tõstemasina võlvi külge. Kui tross kerida võlvi ümber, võib selle abil mitte ainult veoautot vedada, vaid isegi suure vägeva puu ühes juurtega maapinnast välja rebida.

Siis kinnitas tuuker trossiotsa esimeste rataste vahele ja ronis autosse juhikohale rooli taha.

— Laske käia! — hüüdis ta telefoni kaudu. Autojuht hakkas kiiresti võlvi vântama. Tross tõmbus pingule ja hakkas autot mööda jõepõhja vedama. Jõe-

põhi pole aga alati tasane ja auto hakkas kahele poole võnkuma.

— Tasemini vändata! — hüüdis tuuker. — Siin pole ju asfalttee!

Korraga hakkas tuuker kiiresti auto-rooli vasakule keerama.

— Stop! — hüüdis ta kõvasti.

Auto oleks peagu ühe jõepõhjas oleva vaia vastu joosnud. Edasi juhtis tuuker auto vaiast mööda. Veidi aja pärast oligi auto juba jõekaldal ühes tuukriga.

Juht ronis kohe masina juure, hakkas teda vaatlema ja mootorit kaltsudega hõõruma. Tuuker aga võttis tööülikonna seljast, süütas paberossi põlema ja hakkas jutustama, mida ta jõepõhjas oli näinud.

— Ühe havi oleksin peagu auto alla ajanud. Tormas teine vaia alt välja ja kohe esimeste rataste vahele! Vaevu suutsin veel õigel ajal pidurdada ja sellega havi elu päästa...

SABAKE

Kazahhi muinasjutt

Ei tea kus ja millal, kaugel või ligi, elased taat ja eit. Neil oli majake — onniks võis seda nimetada. Kaamel oli neil. Kolm lüpsikitse oli.

Aga lapsi neil ei olnud. Ei olnud poega ega tütar. Ja seepärast taat ja eit olid väga mures.

Kord suvel eit lüpsis kitse. Kits oli rahutu ja vallatu, minutitki paigal ei püsinud, keerutas sabaga ja poksis peaga — peaaegu oleks lüpsiku ümber löönud. Eit vihastas ja tõmbas kitse sabast — ai-ai-ai! saba jäi eidele pihku.

Mis nüüd teha? Kuhu saba panna? Eit mõtleb ja viskab ta koldesse põikpuule. Ise aga süütab koldesse tule ja hakkab piima keetma. Piim keeb üle. Eit aga nutab ja räägib oma taadile:

„Oi, vanamees, sina, mu meheke! Õnnetud oleme meie sinuga, vaesed... Kõik meil on — maja on, kaamel on, kitsed on, — aga pojakest meil ei ole. Piima on palju, aga joojat ei ole.“

Vaevalt seda ütelnud, karjub kitse sabake koldest põikpuult:

„Mina joon piima! Mina, teie pojuke!“

Taat ja eit vaatavad — see ei olegi enam sabake, see on — väike pois.

Vanad rõõmustasid, naeratasid, tormasid pois juure, kaisutasid teda, suudlesid, hellitlesid.

„Ah sina, meie Sabake! Ah sina, meie pojake! Ah sina, meie kaunike!...“

Jootsid teda piimaga, panid magama. Aga ise nad magada ei saa, istuvad ja õrnutsevad:

„Ah sina, meie Sabake! Ah sina, meie pojake! Ah sina, meie kaunike...!”

„Ah, missugune poisike! Ah, missugune Sabake! Ah, kui hea on nüüd!...“

Hommikul taat äratas Sabakese ja ütles:

„Noh, Sabake, teeme lõpu vast uneöole, aeg on asuda ju tööle. Külarahvas sõidab Soolajärvele soola järele. Sõida sina ka kaasa...“

Nad asetasid Sabakese kaameli selga ja saatsid ta teistega seltsis soola järele.

Järve ligidusse jõudnud, tõusis tuul, ilm muutus külmaks, hakkas vihma sadama. Kõik tõmbasid selga lambanahksed kasukad. Sabakesel kasukat ei olnud. Ta puges ühe lehe alla, tõmbas end kerra kui siil ja uinus.

Kaamel käis ringi seal ligiduses. Ta ei märganud, et lehekese all lamab sabake-poiss ja sõi lehekese ära. Ühes lehekeseaga aga neelas alla ka sabakese poisi.

Vihmasadu lakkas, päike paistis jälle. Mehed täitsid kotid soolaga ja hakkasid koju minema. Vaatavad — sabakest ei

ole. Otsivad, otsivad, hüüavad. Sabakest pole kuskilt leida. Nad lakkavad otsimast ja hakkavad kodu poole minema.

Eit ja taat istuvad ja ootavad. Igav hakkas neil juba ilma pojakeseta. Nad muutuvad rahutuks ja lähevad teele vastu. Mis nad näevad! Kõik tulevad, kaamel tuleb ka, kuid Sabakest kaameli seljas ei ole. Vaesed vanakesed ehmusid, panid jooksu, hüüdsid:

„Kus oled sa, me Sabake? Kus oled sa, me sabake? Kuhu jäid sa, kaunike?“

Sabake vastab neile kaameli kõhust:

„Siin olen!“

„Kus siin?“ küsivad vanad.

„Siin olen!“

Vanakesed otsivad ja otsivad; maast otsivad, rohust otsivad, kivi alla vaatavad, kotid pööravad ümber... Kuskil ei ole. Mis küll teha?

Kuid teha ei ole midagi. Leidsid pojakese ja kaotasid pojakese.

Norus peadega läksid vanakesed ja heitsid voodisse.

Öösel juhtus õnnetus: hunt murdis kaamelid ja sõi ära. Ühes kaameliga ta neelas kõhtu ka sabakese-poisi.

Sest ajast hundil enam elu ei olnud:

Läks ta jahile, juba jõudis karjale üsna ligidale, valis välja lihava lamba või magusa mullika — sabake-poiss kisendab kõigest kõrist:

„Hei, karjane, ära tuku, hunt ligineb!“

Enesestmõistetav, et hunt lambani ei jõudnud. Katsugu aga, et kiiremini põgenema pääseb. Hundil on viletsad päevad. Kõhnaks jääb ta . . .

„Mis see tähendab?“ mõtleb hunt, „sel-lane õnnetus! Kes küll peaks kõnelema minu sees? Missugune paha olevus on minusse asunud?“

Hundi kannatus sai otsa. Ta nuttis. Kiristas hambaid.

Ühel päeval ta ütles:

„Palun, ole nii hea ja tule minust välja, halb olevus.“

Agasabake-poiss vastab talle:

„Hea küll, ma tulen sinust välja, aga ainult ühel tingimusel: sa pead kiiresti jooksuma, hästi higistama, siis lähed sa jääle ja jääd sinna istuma. Kui sa õhtuni seal istud, siis ma tulen sinust välja.“

Hunt kuulab sõna. Jooksis. Kolm korda jooksis ümber heinamaa. Ta oli üleni märg higist. Siis ta läks jõe peale ja jäi sinna istuma. Ilm muutus pimedaks. Saabus öö. Hunt istus, külmetas, nukrutseis . . .

„Noh,“ mõtles ta, „nüüd olen ma kül-lalt istunud. Aitab. Lähen ära.“ Tahab tõusta — ei saa. Mis see on? Ta oli saba-pidi jõesse kinni külmanud.

Seal sõitsid mööda kaks kaupmeest. Nad tapsid hundi ära, nülgisid naha maha ja panid kotti kauba juure. Nad ei märganud, et koos nahaga sattus kotti ka sabake-poiss.

Kaupmehed sidusid kotisuu kinni ja sõitsid edasi.

Juhuslikult nad saabusid just sellesse külla, kus taat ja eit elasid. Esimese elamu juures nad palusid öömaja.

Peremees küsis:

„Mitu teid on?“

„Kaks,“ vastasid nad.

Sabake karjus kotist:

„Mitte kaks, vaid kolm.“

„Kahele ma võimaldaksin küll öömaja,“ ütles peremees, „aga kolmandale ruumi ei jatku. Minge, küsige teistelt.“

Nad sõitsid teise elamu juure.

„Mitu teid on?“ küsiti neilt.

„Kaks! Kaks!“

Sabake kotist:

„Mitte kaks, vaid kolm.“

„Kaks võiksid jääda,“ räägib peremees, „aga kolmandale minu elamus ruumi ei ole. Sõitke edasi.“

Nii nad käisid ühest majast teise, ilma et öömaja oleksid leidnud.

Jäi veel ainus onnike. Ta näis olevat väikseim, vaeseim. Selles elasid taat ja eit.

Kaupmehed kaotasid juba lootuse; läksid siiski vanakeste juure ja palusid öömaja.

Taat küsis:

„Mitu teid on?“

„Kaks.“

Sabake hüüab kotist:

„Mitte kaks, vaid kolm!“

„Mis siis ikka,“ ütleb vanake, „onn on mul ju tõepoolest väike ja vaene. Agas pole viga — küll me kuidagi ära mahutame. Astuge sisse, olge head.“

Vanakesed andsid kaupmeestele süüa ja saatsid nad magama.

Öösel ärkasid kaupmehed üles ja üks ütles teisele:

„Riisume need vanad siin paljaks!“

Nad toppisid kotti sööginõud, riided, kõik, mis vanakestel oli. Ise aga heitsid uuesti puhkama. Nad mõtlesid: vara alles, aega veel on.

Kaupmehed jäid magama. Sabake agaronis kotist, sidus kaupmehed käsist ja jalust kinni, äratas siis vanakesed ja ütles:

„Tere hommikust, isa ja ema!“

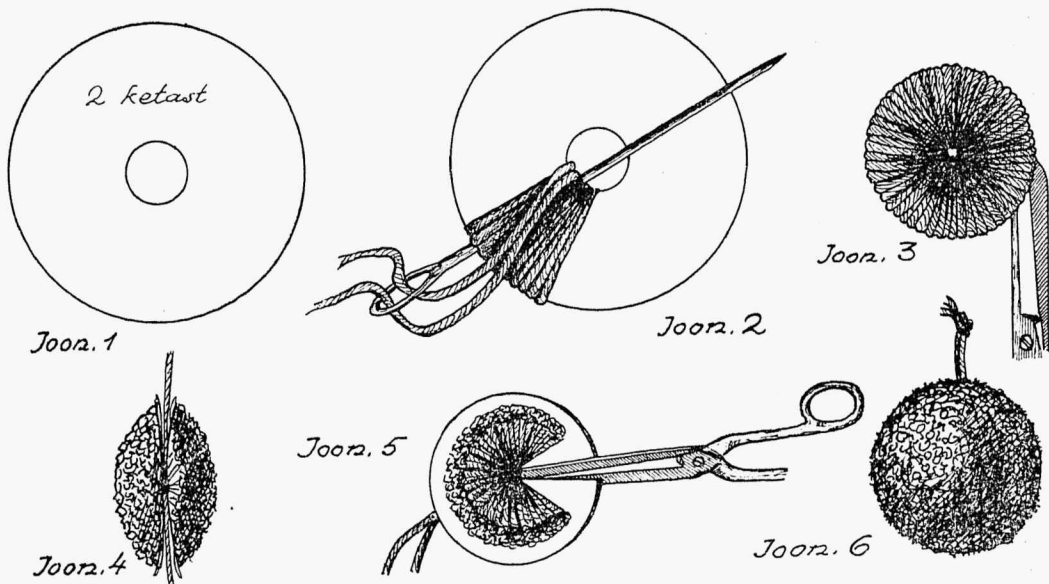
Vanakesed, nähes oma pojakest, olid kui arust ära. Sülelevad, suudlevad ja sõbrutsevad:

„Ah sina, meie Sabake! Ah sina, meie pojake! Ah sina, meie kullake! Sa jälle siin, meie silmaterake!“

Sabake ütles:

„Tulin ise ja tõin teile ka kotitäie kinke kaasa. Siin, olge head, võtke!“

Lõngapallid

Vanadest lõngaotstest saab valmistada kauni palli või tupsu.

Mida paksem on lõng, seda hõlpsamini toimub töö ja seda ilusam on pall.

Sirkliga tõmba papitükikesele (vana suitsukarp, paksem kartong jne.) kaks ringi ja löika need kääridega välja. Tsentrisse, keskkoha, tee augud (vaata joonis nr. 1). Ära algul tee liig suuri ringe, vaid harjuta väiksematega. Esimeseks tööks sobiksid ringid, mille raadius on 2 või 3 sm.

Aseta need ringid kokku ja mähi, kata nad üsna tugevasti lõngaga joonise nr. 2 kohaselt. Lõngaga katmine lõpeta siis, kui nõel tsentriavausest ei lähe enam läbi või läbiajamine muutub juba üsna raskeks.

Siis torka kääride otsad pappringide vahele (joonis nr. 3) ja löika lõngad

ringitaoliselt katki. Nüüd seo pappringide vahelt lõngad uue kõva lõngaga kokku (joonis nr. 4). Sidumislõng võta üsna pikk: see moodustab hiljem lõngapalli hoidenööri (joonis nr. 6).

Lõpuks tuleb palli seest kõrvaldada pappringid. Selleks lükka lõngad veidi kõrvale, löika kääridega pappringid kahet, kolmest või isegi neljast kohast katki (joonis nr. 5) ja tõmba papitükid välja. Neid papitükke on kerge kõrvaldada. Nüüd ongi lõngapall valmis — lihtne ja kerge töö.

Sa katsu aga meisterdada pall ka mitmevärvilistest lõngadest, mis sulle kätte juhtuvad ja mida ema enam ei vaja.

Sellised lõngapallid sobivad väga hästi ka kinnaste, kampsunite, kraede jne. nõõride otstesse kaunistuseks.

„MÄNG JA TÖÖ“ AJAKIRI OKTOOBRILASTELE ILMUB ÜKS KORD KUUS NR. 1. JAANUAR 1941. II AASTAKÄIK

Väljaandjad: ELKNU Keskkomitee ja Hariduse Rahvakomissariaat.
Kirjastaja: RK „Pedagoogiline Kirjandus“.

Tellimishind: 12 kuud — Rbl. 5.50, 6 kuud — Rbl. 2.75, 3 kuud — Rbl. 1.50.

Toimetuse ja talituse: Tallinn, Pärnu mnt. 10.

Vastutav toimetaja: K. Raesaar. Tehniline toimetaja: I. Peterson. Korrektorid: L. Randman ja S. Vasard. Ladumisele antud 29. XII 1940. Trükkimisele antud 9. I 1941. Trükikoja tellimise nr. 5154. MB—2718. 1½ trükipoognat. Trükiarv 7000 eksemplari.

Журнал для октябрат „Игра и труд“ на эстонском языке.

ГНЗ „Педагогическая Литература“, Таллин. „Типография Коммунист“, Таллин, ул. Пикк 2.

Hind 50 kop.

S 9894

Raamatupalat

41-1152